

GEÇMİŞE BAKIŞ

KIBRISLİ TÜRK ÖNCÜLER

Onlar, PEO saflarında aktif olarak yer aldılar. Herleme ve daha iyi bir gelecek için yaşamlarını dahi feda etmekten kaçınmadılar.

Basım
PEO Yayın Organı İşçi Kürsüsü

TÜRKÇE AYLIK İŞÇİ BÜLTENİ

KIBRIS İŞÇİ FEDERASYONU
LEFKOŞA-KIBRIS

BİR MAYIS MARŞI

BİR MAYIS yolumuz ışık aydın,
Çelik eller omu sallıyoruz,
Halkın yolunda gideceğiz ölmeye,
Halk kürsü e yolda yürüyor.

★

TÜRK YÜK kurtul mücaddele,
Hüde jurelle yürünelik olalım,
Zulmetleri dağıtacak olursanız,
Önce gür bir Bir Mayıs değün.

YAŞASIN BİR MAYIS İŞÇİ BAYRAMI İÇİNDEKİLER

- Bir Mayıs İşçi Bayramı Müzambatıyla Kıbrıs İşçi Federasyonu ve Örgütü
Sendikalar Federasyonu Tarafından Teşkilatlar Sayı 1-3
- Tıp, Kanun ve Genel İşçiler Birliğiyle Lefkoşa-Öğretmenler 2. Kısım
- İşçilerin
- İşçi Halkın, Halkın ve Türkçesinin

KIBRIS İŞÇİ FEDERASYONU (K.I.F.) TÜRK DAİRESİ TARAFINDAN
BAYYIMLANMAKTADIR

NİSAN, 1957

No. 26

Birkaç Söz

PEO, Kıbrıstürk sendikalar hareketinin öncülerinin safalarından geçmesinden onur duymaktadır. Bu hareketin öncülüğünü Derviş Ali Kavazoğlu ile PEO Kıbrıstürk bürosu sekreterliği görevini yürüten Ahmet Sadi yapmıştır. Tüm bu sendikacılar yaşamlarını iki toplumun yakınlaşmasına, çalışanların yaşam standartlarının iyileştirilmesi için ortak mücadeleye adanmıştır.

Kıbrıstürk sendikalar hareketi PEO'nun safalarında şekillendi ve 1944 yılına dek sendikalar hareketi ortaktı. Kıbrıs sendikalar hareketinin başlangıcında sendikalar ortaklığı, ırk, din ve siyasi yaklaşım ayrılığı yoktu.

Bu sayımızda sizlere bu harekette aktif olarak yer alan Ahmet Sadi, D.A. Kavazoğlu, F. Önder, A. Yahya, K. Tuncel, Hulusi ve Terzi Aziz'le ilgili bilgi vermek istiyoruz.

Dergimizin bu sayısındaki metinler Kamil Tuncel tarafından kaleme alınmıştır.

Dergi, yayına Kostas Grekos tarafından hazırlanmıştır. Derginin basımına hazırlığı Karekin Fındıkoğlu tarafından yapılmıştır.

İçindekiler

İçindekiler.....	Sayfa 1
ORTAK MÜCADELELER	
ORTAK GELECEK	Sayfa 2-3
PEO'nun Kıbrıstürk kadroları	Sayfa 4
Ahmet Sadi Erkur	Sayfa 5-6
Ahmet Sadi Kıbrıstürk sendikalar hareketinin önderiydi. PEO Kıbrıstürk Bürosu'nun Sekreterliği görevinde bulundu. 1958 yılında TMT'li saldırganların hedefi oldu. Eşinin gövdesini siper etmesi sayesinde saldırganların kurşunlarından yaralı olarak kurtuldu ve Kıbrıs'ta terkederek İngiltere'ye göç etmek zorunda kaldı.	
Derviş Ali Kavazoğlu	Sayfa 7-8
Derviş Ali Kavazoğlu Kıbrıs'ın yakın tarihinin en büyük kahramanlarından biridir. Kıbrıstürklerle Kıbrıstırumların arasında dostluğun gelişmesi için mücadele etti. Kıbrıstürk kitlelerin uyanılması için aktif olarak çalıştı. TMT'li katiller tarafından katledildi.	
Fazıl Önder	Sayfa 9
Fazıl Önder Kıbrıstürk sendikalar hareketinin parlak önderlerinden biridir. "İnkilapçı" gazetesini yayınladı. Kıbrıstürk toplumu nu aydınlatma mücadelesinde hayatını feda etti.	
Aziz Banşoğlu	Sayfa 10
Aziz Banşoğlu 1934'de Baf'ın Lukrunu köyünde doğdu. İlk okulu bitirdikten sonra Lefkoşa'ya geldi. Terzilik mesleğini öğrendi. Hrisaliniotis' bölgesinde Pavlaki Yerorgiyu'nun yanında kaldı. İlk ideolojik ve sendikalar dersleri ondan aldı.	
Kamil Tuncel	Sayfa 10
Nurettin Seferoğlu	Sayfa 11
Ahmet Yahya	Sayfa 11
Ahmet Yahya Beş çocuklu bir ailenin çocuğu olarak 1932'de Yerokkipu köyünde doğdu. Berberler Sendikası'na üye olarak PEO hareketine katıldı.	
Hulusi Halil İbrahim (Çağlar)	Sayfa 12
BİRLİK VE MÜCADELE İLE KAZANACAĞIZ (Aziz Banşoğlu)	Sayfa 13
ORTAK GREVLER	Sayfa 14

ORTAK MÜCADELELER / ORTAK GELECEK

Emekli sendikacı Pandelis Varnavas'ın da altını çizdiği gibi, Kıbrıslı Türk emekçiler her zaman Kıbrıs işçi sınıfının kopmaz parçası idi. Çetin ve zor koşullar altında, maden ocaklarında, limanlarda, giyim ve kundura sanayiinde, inşaatlarda, tarımsal alanda verilen mücadelelerin, Kıbrıslı Türkler çalışanların işbirliği olmaksızın başarılı olabilmesi mümkün değildi.

Yaşamlarının iyileşmesi için haklarını talep ederek, onlarca yıl boyunca Kıbrıslı Türkler ve Kıbrıslı Rumlar birlikte mücadele ettiler. Birlikte yaşadılar, birlikte çalıştılar, ortak sorunlarının karşısına birlikte dikildiler. Aynı gereksinimler için kaçınılmaz olarak, sadece emekçiler değil, aileleri de ortak mücadeleler verdiler. Bu mücadelelerde nice fedakarlıklarda bulundular.

Sendikal hareketimizin büyük başarıları birlik, kardeşlik ve karşılıklı olarak anlayışın ürünleriydi. Kıbrıslı Rum, Kıbrıslı Türk emekçiler aynı cephede birlikte ve kardeşçesine direndiler. Daha iyi ücretler, sosyal sigorta ve yıllık izin hakkı ile daha iyi koşullarda çalışma ve yaşama olanaklarını kazandılar.

Terzi Aziz'in de dediği gibi tüm bu başarıları "işverenler bağışlamadılar, bunları emekçiler birlikte verdikleri çetin mücadeleler ve büyük fedakarlıklar sonucunda kazandılar".

İşte gerçek bu. Bu gerçeği yeni nesiller, genç emekçiler bilmeyebilirler, ama bu halkımızın her zaman bölünmüş ve ayrı yaşadığı anlamına gelmez.

Sendikal hareketimizin daha ilk adımlarından itibaren hiç bir ayırımı yoktu. İlk örgütlenme uğraşlarının ortaya konulduğu 1927 dönemden itibaren, yaşam koşullarının iyileştirilmesi için mücadele edecek ilk emekçi gruplarının oluşumunda Kıbrıslı Rum, Kıbrıslı Türk işçiler bir araya geldiler. Tarihe baktığımızda onlarca Kıbrıslı Türkün Kıbrıslı Rum meslektaşlarıyla birlikte mücadelelerin en ileri hatında yer aldıklarını görürüz.

1944'e kadar sendikalar birleşti ve 2, sayfadaki listeden de, PSE-PEO kadrosu olan Kıbrıslı Türklerin büyük kataloğundan, işbirliğinin boyutunun ne kadar büyük olduğunu saptayabiliyoruz.

Bölünme daha sonraları ortaya çıktı. Sağ ve İngiliz sömürgeci emekçilerin işbirliğini durdurmak amacıyla tamamen siyasi maksatlarla ayırımı dayatıldı. 1944 yılında ilk bölünme oldu ve Kıbrıslı Türk Sendikalar ve SEK ortaya çıktı. Bu bölünmeye ve şovenist sloganlara rağmen Kıbrıslı Türk çalışanların büyük çoğunluğu PEO saflarında kaldı. Kıbrıslı Türk Sendikalara kayıtlı olanların sayısının 1200 civarında olduğu bu dönemde, 2000'den fazla Kıbrıslı Türk emekçinin PEO saflarında kalmaya devam etmiş olması da bunu teyit etmektedir.

Bundan öte bölünmeye ve şovenist akımlara rağmen, Kıbrıslı Türk Sendikalar ve PEO yakın bir işbirliği içerisinde olmaya devam ettiler.

1953 yılında Türk kesimindeki gelişmeler nedeniyle, sendikal hareketin ilerici güçleri, Ahmet Sadi'nin önderliğiyle, PEO'nun Kıbrıslı Türkler Bürosu'nu kurdular ve özünde Kıbrıslı Türk emekçiler kitlesel olarak PEO ile yakın işbirliği içerisinde mücadeleyi sürdürdüler. Bunun yanı sıra 1955'e kadar da "İnkılapçı" ve "Emekçi" gazetelerini çıkarmaya devam ettiler.

PEO ile yakın işbirliği içerisindeki Kıbrıslı Türk Sendikalar, PEO'nun Kıbrıslı Türkler Bürosu ile 1958'e kadar paralel olarak çalışmaya devam ettiler. Bu sendikaların lideri Niyazi Dağlı aşırı uç unsurların vahşi saldırısına hedef oldu ve Genel Sekreterlik görevinden ayrılarak yurt dışına gitmek zorunda kaldı.

Sendika liderliğini ele geçiren aşırı uç unsurlar ayırımı dayatıldı. Bundan sonra da işbirliği devam ettiyse de artık koşullar çok zor hale gelmişti. 1974'ün trajik olaylarından sonra bile, onlarca Kıbrıslı Türk PEO üyesi olmaya devam ettiler. Onları yüzler, binler izledi. Bu, Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rum emekçiler sağlıklı sendikacılık ilkelerine inandıkları için, dilleri, dinleri, ulusal kökenlerinden bağımsız olarak çalışanların birlik ve ortak mücadele ile haklarını talep edebilmelerine inandıkları için başarıldı.

Onlarca Kıbrıslı Türk PEO'da en yüksek düzeylere kadar çıktılar ve daha nice Kıbrıslı Türk çeşitli sendikaların yönetim kurullarında yer aldılar.

İnşaat ve maden işçilerinin 1948 yılında sosyal sigortalar, yıllık izinler, toplu sözleşme hakları ve ücretlerine zam için, hayat pahalılığına ve enflasyona karşı gerçekleştirdikleri büyük grevlerinde, madençilerin 1939'daki mücadelelerinde; liman işçilerinin, demiryolu emekçilerinin, tarım işçilerinin, kundura sanayisinde çalışanların mücadelelerinde Kıbrıslı Türkler ve Kıbrıslı Rumlar yan yana idiler, birlik içerisindeydiler. Sayısız koşturmaya, sürgün ve hapsilere maruz kaldılar, nice ölümleri yaralandı, hayatlarını kaybettiler, nice fedakarlıklarda bulundular. Ama emekçiler şovenizmin çığırtkanlıklarına, saldırılarına boyun eğmediler ve kazandılar.

Bütün bu mücadelelerde, samimi ve tutarlı bir şekilde hem PEO hem de AKEL'in önderliğindeki sol hareket en ön saflarda yer aldı. İki toplum içerisinde de var olan bazı ard niyetli çevrelerin kendi çıkarları için akı, kara gibi gösterme çabalarına rağmen, Kıbrıs halkının, bütün Kıbrıslıların çıkarları için verilen bu mücadeleler, bugün de yeniden yakınlaşma ve çalışanların yaşamlarının iyileştirilmesi için sürüyor.

Zor yıllarda, çetin dönemlerde birlikte mücadele ve işbirliği bir gereksinim olarak ortaya çıktıysa, bugün bu gereksinim çok daha hissedilir bir şekilde önümüzde durmaktadır. Kıbrıs'ımızın yeniden birleşmesi için ortak geleceğimizi refah içerisinde inşa etmemiz için, Kıbrıslı Türk, Kıbrıslı Rum, bütün halkımızın birlikte mücadelesi günümüzün büyük gereksinimidir.

İşte bugün yayınladığımız bu derginin hedefi de budur. Hedefimiz, Kıbrıslı Türk, Kıbrıslı Rum, emekçi halkımızın ortak mücadelelerini ana hatlarıyla da olsa öne çıkarmak, bunun yanı sıra ortak idealler ve karşılıklı anlayış için mücadelede hayatlarını feda etmiş olan insanlarımızı onurlandırmak, geleceğin bize ait olduğunu, birlik içerisinde olduğumuz takdirde gerçekten hakkımız olan mutlu geleceğe ulaşabileceğimizi vurgulamaktır.

İnşaat işçileri Sendikalarının ortak açıklamasında emekçiler toplantısına çağırılıyor. Aynı açıklama Rumca olarak da yayımlandı.

Kıbrıs Rum ve Kıbrıslı Türk genç emekçiler 1953 yılında birlikte gerçekleştirdikleri grevde.

PEO'nun Kıbrıslı Türk kadroları

Bu yayınımda özel olarak gündeme getirdiğimiz Kıbrıslı Türk sendikal hareket kadroları dışında PEO'da çalışan diğer Kıbrıslı Türklerin adlarını da belirtmek istiyoruz. Bu isimler Panteli Varnava'nın "Kıbrıslı Türklerle İle Kıbrıslı Türklerin İşçi Mücadeleleri" adlı kitabından alınmıştır.

PEO Genel Yönetim Kurulu

Mehmet Emin Hilmi 1946 , Lefkoşa
Ahmet Sadı 1952 Küçük Kuyumcu
Mustafa Ali 1955, Limasol
Ferit Uray 1955, Lefkoşa
Rezvan Mustafa 1956, Mağusa
Mehmet Mehmet 1955, Mağusa
Nurettin Seferoğlu 1958, Potamya

PEO Kıbrıslı Türk Bürosu

Ahmet Sadı Erku
Ferit Uray
Kamil Tunçel
Hulus Çağlar
Kamil Şükrü
Mehmet Ali Ramadan
Rezvan Mustafa
Hasan İbrahim
Mustafa Ali
Ali Ahmet
Ali Hasan
Dilaver Nazım
Nurettin Seferoğlu

Bu büroda kısa süreli daha başka Kıbrıslı Türkler de görev yaptı.

Bölge Yönetim Kurullarında görev alan Kıbrıslı Türkler

Rezvan Mustafa, Mağusa
Hasan İbrahim, Mağusa
Mehmet Tavukçu, Limasol
Mustafa Ali, Limasol
Ali Hasan, Larnaka
Hüseyin Sermi, Larnaka
Mehmet Eray, Larnaka
Yusuf Ali, Larnaka
İbrahim Mustafa, Larnaka
Niyazi Hasan, Larnaka
Mustafa Burhan, Baf

İnşaat İşçileri Sendikası Yönetim Kurullarında görev alan Kıbrıslı Türkler

Hilmi İzzet Limasol
Dilaver Nazım, Baf
Mustafa Behram, Baf
Mustafa Osman, Baf
Ömer Mehmet, Lefkoşa
Mehmet Mülâyim, Lefkoşa
Naci İsmail, Larnaka
Mehmet Eray, Larnaka

Giyim ve Ayakkabı Sendikası Yönetim Kurullarında görev alan Kıbrıslı Türkler

Ahmet Halil Hoca
Ali Mustafa Mavros
Mustafa Kemal
Galip Mulla Hasan
Osman Zeki
Cemal Ahmet
Kamil Tunçel
Ferit Uray
Ali Cevat
Halil Çağlar
Aziz Terzi
Hulus Çağlar
Kamil Ahmet
Abdullah Katırcı
Hasan Ali
Yusuf Ali
Kamil Şükrü
Mustafa Tahir
Ahmet Ali, Limasol
Hasan Şevki, Limasol

Elektrikçiler Sendikası

Mustafa Hasan, Lefkoşa
Kamil Ali, Lefkoşa
Kemal Ali, Larnaka

Ulaşım Sektörü Sendikası

Hasan Rifat, Limasol
Arif Hulus, Limasol
Salih Osman, Mağusa
Salih Hüseyin, Lefkoşa
Şükür Mustafa, Limasol
Ekrem Mehmet, Limasol
Mustafa Ali, Limasol
Ali Elmaz, Limasol
Ali Hasan, Larnaka
Mehmet Ali, Baf

Tarım Sektörü

Tapız Ömer
Emin Hasan
Mustafa Hüseyin

Maden İşçileri Sendikası

Yahya Hasan
Rezvan Emin
Ahmet Şevki
Salih Ali
Şevki Ahmet
Mustafa Ahmet
Hüseyin Hilmi
İrfan Süleyman

Otel Çalışanları Sendikası

Kamil Yusuf
Halil Şükrü
Mehmet Hasan

Belediye Çalışanları

Salih İbrahim, Mağusa
Usta Kulay, Larnaka
Ahmet Yahya, Lefkoşa

Ahmet Sadi Erkurt

Ahmet Sadi Erkurt Kıbrıstürk sendikal hareketinin önderlerindendir ve öldüğü güne dek gerçek bir mücadeleci olarak kaldı. 20 Ocak 1913 tarihinde Lefkoşa'da doğdu. Liseyi Lefkoşa'da okudu.

İş bulamadığından geçici olarak bir kitapevinde çalıştı ve daha sonra da 1934-1937 yılları arasında polis olarak görev yaptı. Polislik işini sevmediğinden terk etti. Bir yıl sonra Lefke Madenine girdi ve 1941 yılına dek orada çalıştı.

1941'de profesyonel olarak KATAK'a alındı. Fakat kısa bir süre sonra solcu olmakla, sendika üyesi olmakla suçlandı ve KATAK'tan atıldı. Bir süre Kolokosi'de çalıştı. Fakat Fazıl Küçük tarafından solcu olmakla suçlanıp görevden alınması istenince burada da işten uzaklaştırıldı.

Ahmet Sadi Erkurt bundan sonraki yaşamı Kıbrıstürk sendikal hareketinin gelişimi ile paralel oldu. 1944 yılında sendikal hareketin bölünmesi sonrası aktif olarak Kıbrıstürk sendikal hareketinde yer aldı ve sol ideolojinin zemin kazanması için çalıştı.

1947 yılın da "İşçi Şaimaz Yolu" dergisi çıkarılmaya başlandı. Bu arada attığı tohumlar tuttu ve sendikalar sol eğilimli unsurlardan denetimine geçti. Sendika seçimlerini kazanan sol unsurlar Aziz Tuncay'ı sendika sekreterliğine seçtiler.

Ahmet Sadi Erkurt da sendika komitesine katıldı ve hareketi yönetmeye başladı. Kıbrıstürk çalışanları yazılan ile konuşmaları ile sadece örgütlenerek ve PEO ile işbirliği yaparak hedeflerine ulaşabilecekleri konusunda ikna etmeye çalıştı.

Birkaç yıl içerisinde işçi hareketi genişleyince liderlik konusu gündeme geldi ve Ahmet Sadi en eğitimli ve en faal kişi olarak sekreterlik görevine seçildi.

Harekete kendini adanmıştı ve amaçlarını ileri götürmek için yaşamını dahi düşünmüyordu.

Sadi, mücadele insanıydı ve bu, daha sonra 1949 yılında "Emekçi" gazetesini müdür ve yazar işleri müdürü olarak çıkarmaya başlayınca daha net bir şekilde görüldü. Her gün gece yarılanna kadar çalışıyordu ve aldığı ücret günde bir buçuk şilindi. Yaşayabilmesi için fırın işçileri kendisine her gün bir ekmeğe ve meyey üstlendiler ve böylece en azından yiyecek bir şeyleri oluyordu.

Tüm bu zor koşullara boyun eğmedi. Yiğınları

bildirilerle, broşürlerle, konuşmalarla ayaklandırmaya çalıştı.

1953'de PEO'nun Kıbrıstürk Bürosu oluşunca Ahmet Sadi Erkurt örgütün ücretli sekreteri oldu. Şovenizme karşı mücadele etti, Türk-Rum dostluğu için Kıbrıstürk yığınların uyanışı ve haklarını elde etmeleri için mücadele etti. Aynı zamanda yoğun bir ideolojik çalışma gerçekleştirdi. Faaliyetlerinin doruk noktası 1958 yılında Lefkoşa'da örgütlenen PEO'nun 1 Mayıs etkinliğindeki konuşmasıydı. Bu konuşmasında şoven Kıbrıstürk liderliğini sert bir şekilde eleştirdi ve yığınları kararlı bir mücadeleye çağırırdı. Bu konuşması sonrası bir numaralı hedef haline geldi ve 22 Mayıs'ta saldırıya uğradı. İlk kurşunların sıklıması sonrası eşi Leman onu kucakladı ve vücudunu kurşunlara siper etti. Eşi daha ağır olmak üzere her ikisi de yaralandı. Tedavi için Londra'ya gittiler ve orada kaldılar. Londra'da önce bir Müşevinin turizm şirketinde çalışan Sadi daha sonra da kendi turizm bürosunu kurdu. Fakat tüm bu süre içerisinde sendikacı kimliğini hiç unutmadı ve Londra'da Türk-Rum ilişkilerinin iyileşmesine katkıda bulundu.

Ahmet Sadi Erkurt dürüst bir insandı, birlikte çalıştığı insanları sevdi ve onlara büyük değer verdi. Onlara saygı duydu, yardım etti. Bunun sonucu herkes Ahmet Sadi ile çalışmak arzusu gösterdi.

Ahmet Sadi'nin kim olduğuna bir de Kamil Tuncel'e anlattıklarından bakalım.

Derviş Ali Kavazoğlu

Sağın propagandasına karşı Türk-Rum dostluğunun ve çalışanların haklı mücadelesinin yılmaz savaşçısı Derviş Ali Kavazoğlu'nun biyografisini hazırlamak çok zordur.

Çalışmalarının özü ,TMT tarafından katledilişlerine de yansıdı. Ölümü Kostas Mişauli ile kucak kucağa karşıladı.

Mağusa'nın Piperisterona köyünde 4 Nisan 1924 tarihinde doğdu. Ailesi yoksuldu. İlkokula köyünde gitti. İlk okulun beşinci sınıfına giderken babasını yitirdi. Küçük Kaymaklı'ya akrabalarının yanına taşındı. İlkokulu burada tamamladı.

Ne yazık ki yoksulluk öğrenime devam etmesine müsaade etmedi. EVKAF'dan yardım istedi fakat bu istemi ret edildi. Bunun sonucu öğrenimine son verdi ve Kıbrıslırum bir dülgerin yanına çırağ olarak girdi.

Bu rada sendikal hareket ile tanıştı ve sendikal hareketin safılarına katıldı. Burada mesleği öğrenirken daha sonra vereceği mücadelede kendisine yol gösterici olan Marksist literatürü de okumaya başladı. Mesleği öğrenince Asmaltı'nda kendi küçük dülger dükkanını açtı. Kıbrıslı Türk şövenistlerin bölgede Necati Özkana bir dizi mağazayı ateşe verdikleri bir günde Kavazoğlu'nun da mağazası yandı.

Kavazoğlu bu koşullarda tekrar kalfalığa döndü. 1954 yılında Beliş Paşa Sokağı'nda yeniden kendi mağazasını açtı ve 1955 yılına dek burada çalıştı.

Kavazoğlu ile 1949 yılında Kıbrıslı Türk sendikal hareketi içerisinde tanıştım. Daha sonra da PEO Kıbrıslı Türk Bürosunda onunla birlikte oldum. Çok yetenekli bir insandı ve konuştuğu kişiyi çok kolay ikna ederdi. İdeallerine büyük bağlılığı vardı.

Bizim en eğitilmişimizi ve harekette yer alan kadroların tümünü eğitmeye çalışırdı. Özellikle benimle çok ilgilendi ve ben de kendime onu örnek alırdım.

Saatlerce yanımda oturur beni ideolojik olarak geliştirmeye çalışırdı. Bana konuşma-yazma ayı ve ikna edici olmak için bu konuşmaları anlamlı bir şekilde okumayı öğretmeye uğraşırđı.

Yaşamını hareketle adadı ve sonuçta yaşamını halkının iyiliği ve Türk-Rum dostluğu için verdi. TMT'nin her zaman hedefi konumundaydı. Tüm yaşamını boyunca kendisini 11 Nisan 1965 günü

Derviş Ali Kavazoğlu ve Kostas Mişauli's, mücadelede olduğu gibi, TMT'li katillerin kurşunlarıyla can verdiklerinde de birliktedirler.

Koşu köyü yakınlarında Kostas Mişauliyi katleden TMT ajanlarının takibindeydi.

Kavazoğlu 1958 yılında yaşanan olaylar sonrası mücadelesine devam edebilmek amacıyla Lefkoşa'nın Rum kesiminde kalmaya başladı ve ben kendisi ile temasımı kaybettim.

Kavazoğlu okumaya meraklı bir kişiydi ve öğrenim görenlerin çoğundan daha eğitimliydi. Tiyatroya da merakı vardı ve 1944-1948 döneminde Kıbrıslı Türk sendikaları aracılığı ile bazı tiyatro oyunlarını sahnelledi.

Kararlı ve inatçı bir kişiliği vardı. Ben onu yaşam mücadelesinin tüm zorluklarına karşın bir gün dahi yorulmuş görmedim. Tüm serbest saatlerini mücadeleye adıyor ve işçilerle geçiriyordu.

Kavazoğlu'nun 1958 sonrası Kıbrıslırum tarafında verdiği mücadeleyi incelersek onun katkılarını daha iyi görebiliriz.

Burada Denktaş'ın propagandalarına karşın çıkıyor ve özellikle de bağımsızlık sonrası zor günlerden öldüğü güne dek ayrılıkçılığa karşın Kıbrıslı Türk gruplar oluşturuyordu.

Kamil, Hulus ve Aziz, Kavazoğlu'nun mezarı başında. (Yıl 2003)

Yaşamını harekete adadı ve sonuçta yaşamını halkının iyiliği ve Türk-Rum dostluğu için verdi.

Kavazoğlu Dali'de Kıbrıstürklerle hitap ederken.

Fazıl Önder

Fazıl Önder Kıbrıstürk sendikal hareketinin en önemli kadrolarından biriydi. Sevilen ve eğitim görmüş biriydi.

1926 yılında Küçük Kaymaklı'da doğdu, yoksul bir aileden geldiği için okuma yazma öğrenmesine karşın ilk okul öğrenimi ile sınırlı kaldı ve orta okula devam edemedi.

Daha küçük yaşlarda kardeşi Cemal'in yanında sarıç dükkanına çıracak olarak girdi. İş iyice öğrendikten sonra Aya'lı Ahmet adlı bir kişi ile kendi dükkanını açtı.

Aynı zamanda 1949'da Kıbrıstürk Sendikaları'na üye oldu.1951 yılında Kıbrıstürk Eğitim klübü'nde (TEK) çalışmaya başladı ve orada yoğun kültürel ve sendikal çalışmalar yaptı. Ahmet Malyo, Derviş Ali Kavazoğlu ve Mehmet Edison ile siyasi, ekonomik, ve ideolojik alanda kendi kendilerini eğitmek amacıyla bir grup oluşturdular ve Moskova ile Sofya radyo istasyonları dinleyip Türk basınına okumaya başladılar. Buldukları her şeyi okurken TEK aracılığı ile sosyalizm ile geniş halk yığınları için sosyalizmin kazanımlarının propogandasını yapıyorlardı. 13 Mayıs 1955 tarihinde ilk sayısı yayınlanan "İnkilapçı" gazetesini çıkarma kararı aldılar. Gazetenin genel müdürlüğü görevini Fazıl üstlendi.

Sadi ile Kavazoğlu da köşe yazarlığı görevini üstlendi. Gazete çalışanların haklarını, Türk-Rum dostluğunu , EVKAF'ın ve özellikle de eğitimin Kıbrıstürk toplumu na devrini savunuyordu. İnkilapçı 15 hafta sonra sömürge yönetimi için tehlikeli sayılıp kapatıldı. Bu karara Kıbrıstürk toplumunun şövenist çevreleri de katkı koydu.

Önder EVKAF'ın mal varlığının Kıbrıstürk toplumu na devri için mücadeleye devam etti. Yoksul kesimlerin çocuklarına da okuma olanağı sağlanması için eğitimin de toplu ma devri talebini sürdürdü.

Pedagoj Akademisi ile Tarım Okulu'nun açılmasına öncülük etti. Önder, 1 Mayıs 1958'de örgütlenen büyük 1 Mayıs töreni sonrası katledildi.

24 Mayıs günü mağazası önünde TMT'nin saldırılarında vuruldu. Aldığı yaralar ağır değildi ve kendisini öldürmeye çalışanlardan birini yakalamak için koştu. Fakat ne yazık ki bir diğer

TMT'li tarafından arkadan bıçaklandı ve öldürüldü. Cenazesine sadece kardeşi ve iki akrabası katıldı. Eşi Zehra ile kızı Ayşe'nin cenazeye katılmaları yasaklandı. Küçük Kaymaklı mezarlığına defnedildi ve bugüne dek mezarının yerini kimse bilmiyor.

Aziz Barışoğlu

Aziz Barışoğlu 1934'de Bař'ın Lukrunu köyünde doğdu. İlkokulu bitirdikten sonra Lefkoşa'ya geldi ve terzilik mesleğini öğrendi. Hrisaniotis' bölgesinde Pavlaki Yeorgiyu'nun yanında kaldı ve ilk ideolojik ve sendikal dersleri ondan aldı.

1951 yılında PEO ve AON safarına katıldı ve terzi çalışanları sendikası komitesinin üyesi oldu ve başta Kıbrıstürk emekçilerin aydınlatılması olmak üzere zengin bir faaliyet ortaya koydu. 1955 yılında sendikal kadro olarak PEO'daki faaliyetini sona erdirdi ve halk hareketi içerisinde görev aldı.

Aziz Barışoğlu'nun Kıbrıstürk toplumu içerisinde halk hareketinin gelişmesine önemli katkıları oldu.

Kamil Tuncel işi başında.

Kamil Şükrü Tuncel

1927 tarihinde fakir bir çiftçi ailesinin çocuğu olarak Bař'ın İstinco köyünde doğdu. İlk okul eğitimi sonrası köyde ayakkabıcılık mesleğini öğrendi. Daha sonra Lefkoşa'ya geldi ve kardeşinin yanında manav olarak çalışmaya başladı. Daha sonra çeşitli ayakkabı atölyelerinde çalıştı. Küçük yaşlarda PEO sendikal hareketi ile tanıştı. Sendikal hareketin çeşitli kademelerinde görev aldı. Özellikle Kıbrıstürk sendikal hareketinde çalıştı ve Ayakkabıcular Sendikası Sekreterliği görevini yürüttü. PEO'nun Kıbrıstürk bürosunda çalışırken de Kıbrıs Türk Eğitim Merkezi (TEK) sekreterliğini görevini yürüttü.

Sadi, Önder ve Kavazoğlu ile yakın bir işbirliği içinde çalıştı. Özellikle Kavazoğlu, Kamil'in eğitimi ve sendikal hareket içindeki faaliyetlerinde kendisine büyük katkı sağladı.

Bölünme sonrası Lefkoşa'nın Türk bölgesinde kaldı ve profesyonelce çalıştı. Özellikle Kıbrıstürk sendikal hareketinin oluşumuna büyük katkıları oldu. 2004 yılında sendikal harekete katkıları nedeniyle PEO tarafından özel nişanla ödüllendirildi.

Nurettin Seferoğlu

Bodamya'da doğdu. Fakir bir aileden gelmekle birlikte liseyi bitirdi. 1965 yılında Kamil Tuncer'in profesyonellik önerisini ret etmesi ve gönüllü çalışma kararı sonrası PEO Türk Bürosu'na profesyonel olarak alındı.

Nurettin, Kıbrıslı Türk çalışanlara ve Türk-Rum dostluğuna büyük katkılar sağlayarak PEO Türk Bürosu'nun kaderini ve mücadele yolunu izledi.

1958 yılında Kıbrıslı Türk sendikacılara yönelik öldürme girişimleri sonrası Kıbrıs'ı terk etmek zorunda kaldı ve bugün de yaşamakta olduğu Londra'ya gitti.

Nurettin 1967 yılında tekrar Kıbrıs'a döndü ve AKEL'in Kıbrıslı Türkler'in mücadelesini ileri götürmek için oluşturduğu Kıbrıslı Türk Yurtseverler Bürosu'nun sorumluluğunu üstlendi.

Bu büro dağıtılan kadar burada çalıştı.

Nurettin Seferoğlu Londra'da Kıbrıslı Rumlar ile Kıbrıslı Türkler'in oluşturduğu ilerici harekete katkı yapmaya devam ediyor.

Ahmet Yahya

Ahmet Yahya beş çocuklu bir ailenin çocuğu olarak 1932'de Yeroşbu köyünde doğdu. Dört kız ve bir erkek kardeşi vardır.

Aşağıdaki bilgileri kız kardeşi Hatice'den aldım.

Ahmet Yahya ilkokulu bitirir bitirmede berberliğe başladı. Köyde berber çırağı oldu ve mesleği iyice öğrenince Lefkoşa'ya gelerek Uzun Yol'da dükkanı olan Kıbrıslı Rum bir berberin yanında çalışmaya başladı. Yahya Lefkoşa'da berber kalfası olarak çalışırken Berberler Sendikası'na üye olarak PEO hareketine katıldı. Daha sonra kendisi ile tanıştığı dönemde TEK'e üye oldu.

Herkesi seven ve herkesin kendisini sevdiği çok ciddi bir insandı. Uzun bir süre TEK Yönetim Kurulunda da görev yaptı.

Yoğun siyasi bir faaliyet gösterdi ve ideallerimizin Kıbrıslı Rum toplumu içerisinde yayılmasına önemli bir katkı sağladı. Yahya çok iyi bir futbolcu olan Defterali'nin yanında kalfa olarak çalışırken ne yazık ki sürekli ideallerinden bahsetmesi sonucu hedef haline geldi. Kıbrıslı Rumlarla dostluk yönünde yığınlar arasından yaptığı çalışma nedeniyle şövenist çevreler

kendisine kin kusuyordu. Ve TMT "temizlik" hareketine başlar başlamaz ilk hedefleri arasına Yahya'yı da aldı. Diğer arkadaşları gibi artık PEO'ya üye olmadığını açıklamasına rağmen bu açıklamanın gazetede yer aldığı gün 29 Mayıs 1958 gün üyeliğinde katledildi. Bu da şövenizmin baskı ve şiddetli nedeniyle açıklama yapmasına rağmen bir düşmandan kurtulmak kararlılığını ortaya koyuyor.

Yahya katledildiğinde sadece 26 yaşındaydı.

Hulus Halil İbrahim (Çağlar)

1933 yılında Limasol'un Siliku köyünde doğdu. Tüm çocukluğunu ayakkabı giymeden geçirdi ve kendi ayakkabılarını yapmak için sekiz yaşında kunduracı olmayı kafasına koydu. Bu nedenden dolayı bir kunduracının yanına çırak olarak girdi. Ustasından ekmek ve biraz zeytin alabilmek için günde bir kuruş ücret istedi.

Hulus Halil İbrahim 1944 yılında 11 yaşında Lefkoşa'ya geldi ve PEO'ya bağlı Kunduracılar Sendikasına üye oldu. Uzun boylu ve yapılı olduğundan sendikaya üye olabilmek için 16 yaşında olduğuna dair yalan yemin verdi. 1953 yılından itibaren sendikanın aktif bir üyesiydi ve komiteye de seçildi. Aynı zamanda TEK'e de üye oldu. İyi bir masa tenişiçisiydi ve TEK'in futbol takımının da oyuncusuydu.

1945'de kendisine sendikal çalışmalarında ve ideolojik olarak biçimlenmesinde yardımcı olan Kavazoğlu ile tanıştı. EVKAF'ın Kıbrıs Türk toplumuna geri verilmesi mücadelesinde yer aldı ve Müftü Dana Efendi'nin adaylığını destekledi.

İngilizler kimliğine "tehlikelidir" damgası vurdu.

1958 yılında yaşamı tehdit altına girince gizli bir şekilde İngiltere'ye gitti ve orada yaşayan ilerici-lerin yardımı ile "yoldaş tamircisi" adı altında bir ayakkabı tamir dükkanı açtı.

P.E.O Kıbrıs Türk Bürosu toplantı halinde.(Yıl 1955) Ayakta konuşan Kamil Tuncel.

BİRLİK VE MÜCADELE İLE KAZANACAĞIZ

Ben Aziz Barışoğlu, 1950-1960 dönemi PEO Terzi Çalışanları Sendikası insanlarının bildiği isimle Terzi (Raftis) Aziz. Baf'ın küçük bir köyünde, Kıbrıslırum köyleri Milyu, Akurtalyes, Yolu ve Türk köyü Evretu'nun yakınında bulunan Lukrunu'da 1934 yılında doğdum. 12 yaşına kadar köyde yaşadım. 2. Dünya Savaşı dönemini hatırlıyorum. Bu dönem büyük bir yoksulluk vardı, çünkü İngiliz sömürgeciler gençleri askere yazılmaya zorunlu kılmak için tüm madenleri ve ağırlıklı olarak yol yapımı olan imar işlerini kapatmışlardı.

Biz komşu köylerle kardeş gibi yaşıyorduk. Aramızda herhangi bir sorun yoktu.

Babam Zihni ve annem güzel mavi gözleri olmasından dolayı "Yallura" diye çağrılan Emineydi. Annem terziydi ve başta Kıbrıslırumlar olmak üzere tüm halkı o giydirdi.

Babamın 20 dönüm arazisi vardı Miliyu'dan Hacıyorgiu ile ortaklaşa ekiyordu. Bayramlarda annemin ortağımızın karısı Polikseni'ye benimle susamlı çörek gönderdiğini hatırlıyorum. Paskalya'da Polikseni bize pilavna, çörek ve yumurta getiriyordu. Rumca'yı çok küçük yaşlarda öğrendim. İlk olarak Rumca'yı mı yoksa Türkçeyi mi öğrendim bilemiyorum çünkü köylülerim tüm rumca konuşuyordu.

Savaşın sonuna doğru Kıbrıslırum gençler bir şarkı söylüyordu ve hala daha bunu hatırlıyorum. Şarkıda diğer şeylerin yanı sıra "Vre Stalin tüfeğini teslim etme, Çünkü bizi kurtaracağına söz vermişsin" deniyordu.

Bunu sordum ve ne anlama geldiğini bana anlattılar. Sol düşüncüyle ilk tanışıklığım böyle oldu.

1947 yılında ilk öğrenimin sonrası sanatı öğrenmek için Lefkoşa'ya geldim. İki yeğenim ile birlikte 1950 yılında Hrisaliniotissa bölgesinde Milias'ın tek odalı evini kiraladık. Evimizin karşısında eşi ile birlikte halkın bağrından çıkan mücadele adamı Pavlakis Yorgiu yaşıyordu. Halkımızın sendikal mücadelesinde benim ideolojik olarak kendimi geliştirmemde öğretilerim oldu. 1951 senesinde PEO'ya bağlı Terzi Çalışanları Sendikası ile tanıştım. Aynı zamanda EDON'dan önce var olan gençlik örgütü AON'a üye oldum. Çalışanları memnun eden ve yığınsal olarak PEO'ya gelmelerini sağlayan daha iyi çalışma koşulları ve genelde çalışanların hakları için mücadele ettik. Ücret artışı ve daha iyi iş koşulları, sosyal sigorta hakkı, yıllık izin ve daha başka haklar sağladık. Tabii ki taleplerimiz bunlarla sınırlı değildi ve ülkemizin sömürge idaresinden kurtulmasını, gerçek demokrasi için proletaryanın egemen olacağı sosyal bir sistemi de hedefliyorduk. Bu hedeflere yönelik olarak Kıbrıslırum ve Kıbrıslırum işçiler kardeşçe mücadele ettik. Sert ve uzun süren mücadelelerin sonrası işçi sınıfı olarak önemli haklar elde ettik. Bu hakları bize işverenler bağışlamadı, fakat biz ortak olarak büyük fedakarlıklar sonucu kazandık.

1955 yılından sonra süreç değişti. Ben halk hareketinin başka alanlarında gönüllü çalışmalar yapmak için sendikal hareketten ayrıldım. Bu dönem dünya çapında emperyalist güçler Kıbrıs'ta böl ve yönet politikası izlemeye başladı. Her iki tarafta da işçi sınıfını ve solu hedef alan aşırı örgütler yaratıldı. Halkımızı bölebilmek için İngiliz sömürgecilerin de yardımı ile yapabilecekleri her şeyi yaptılar. Kıbrıslırumlarla Kıbrıslırumların birlikte yaşayamayacaklarını göstermeye çalıştılar.

1958 yılında 1 Mayıs'ı tüm çalışanlar birlik halinde kutladık. Bu olgu taksimci planlarını uygulamak için aşırı güçlere aradıkları bahaneyi yarattı. Örgütülü bir şekilde Kıbrıslırum sendikacıları öldürmeye başladılar ve kurtulmayı başaranları da adayı terketmeye yada PEO'dan ayrıldığına dair açıklama yapmaya zorladılar.

PEO ile Halk Hareketi teslim olmadı. Tüm halkımızın çıkarına mücadeleye devam ettiler ve büyük başarılar sağladılar. Şimdi güçlerim iz erktedir ve daha iyi bir gelecek için mücadelemizi sürdürmekteyiz.

Yeni gelişmelerle birlikte, 30 yıl sonra Kıbrıslırum ve Kıbrıslırum emekçilerin birlikte çalıştıklarını görmekten büyük bir mutluluk duymaktayım ve bunun Kıbrıs sorununun halkımız için iyiliği için doğru bir çözüme götüreceği umudunu taşıyorum.

Bitirirken genç çalışanlara bir tavsiyede bulunmak istiyorum: 3 kuşak emekçi, eşit olmayan koşullarda çalışanların yaşam koşullarının iyileştirilmesi için çetin mücadeleler verdiler. Mücadele bayrağı şimdi genç kuşağın elindedir. Çalışanlar kazanılmış haklarını korumak ve daha da ileriye götürmek için birlikte ve kararlı bir mücadeleyi sürdürme görevleri vardır.

Aziz Barışoğlu

Mustafâ Ali Lima Isolda bir konuşma sırasında

ORTAK GREVLER

Yaşam koşullarının iyileşmesi için Kıbrıslı Türk, Kıbrıslı Rum emekçiler yüzlerce grevi birlikte gerçekleştirdiler. Bu mücadelelerden bazıları hakkındaki bilgileri aşağıda özet olarak veriyoruz:

Skuriyotissa'daki grev: Asgari ücretler için 1936 yılında yapılan bu grevin mücadele komitesinde Kıbrıslı Türk Necati Mulla Hasan ve Mustafa Ali yer alıyorlardı.

Kara Dağ'daki grev: ücret zammı için gerçekleştirilen bu mücadelenin grev komitesinde Süleyman Hüseyin, Hüseyin Behçet ve Ali Refik yer alıyordu.

Limni grevi: ücretlerin artırılması ve maden ocaklarında aydınlatma giderlerinin ödenmesi için 1941'de gerçekleştirilen bu grevin komitesinde Osman Çiki, Salih Halil ve Mehmet Ali Hüseyin de vardı.

Demiryolu çalışanlarının grevi: 1941 yılında temel olarak ücret artışı talebiyle yapılan bu grevin öncülerini sömürgecilik hükümeti yakalattı, cezalar verdi ve hapsedirdi. Yakalananlar arasındaki Kıbrıslı Türk Ahmet Mustafa bir yıl hapsedildi. Diğer iki Kıbrıslı Türk, İbrahim Mahmut ve Ali Hasan'a da üç ay hapis ve yirmişer lira para cezası verildi.

C.M.C grevi: 1948 yılında Kıbrıs işçi hareketinin bugüne kadar vermiş olduğu mücadelelerin en büyüğü olan, 700'ü Kıbrıslı Türk olmak üzere, toplam 2000 maden işçisinin katıldığı bu grev dört ay dört gün sürdü. Amerikan Maden Şirketi C.M.C.'de gerçekleştirilen bu grev esnasında, 3 Mart 1948 günü sömürge polisi grevçilere ateş açtı, 8 işçi yaralandı. Yaralananların çoğu Kıbrıslı Türkü. Yaralananların isimleri şöyleydi: Lefke'den İzzet Çakır, Ali Hacı İzzet, Mehmet Bilal, Androliku'dan Ahmet Necati, Kara Dağ'dan Andreas Kokkinos, Kitima'dan Yorgos Yeorgiadis. Kıbrıslı Rumlar ve Kıbrıslı Türkler ortak mücadelelerini savunurken, Kara Dağ madeninin tepelerini kanlarıyla suladılar.

Limanlardaki grev: 1952 yılındaki bu grev, Mehmet Mustafa ve Mustafa Kiril'in de aralarında yer aldığı sekiz kişiden oluşan grev komitesinin öncülüğünde gerçekleştirildi.

İnşaat işçileri grevi: 2003 yılında Freuber ve Hristos Violaris şirketlerinde Kıbrıslı Türk Kıbrıslı Rum çalışanlar gerçekleştirdiği grev PEO tarafından desteklendi. Emekçiler talepleri için birlikte mücadele ettiler ve kazandılar.

Burada özet olarak belirttiğimiz grevler, Kıbrıs işçi ve sendikal hareketinin mücadelelerinden sadece bazıları. Çalışanların mücadelesinde birlik sadece tabanda oluşturulmadı. Sendikaların liderliklerinin bir araya gelmesi de önemliydi. PEO, Kıbrıslı Türk Sendikalar ve SEK çalışanların taleplerinin yanı sıra, siyasi durumu da ele aldılar, emekçiler arasında gerginlikten kaçınılması çağrısında bulundular. Bu çağrıyla PEO adına Andreas Zartidis, Kıbrıslı Türk Sendikalar adına Niyazi Dağlı, SEK adına da Y. Yorkas imzaladılar. Bu çağrının ardından Niyazi Dağlı, Kıbrıslı Türk lideriğin saldırısına uğradı ve yerinden alındı.

Çalışanların birliği için 1960 yılında sendikalar birlikte yeni bir açıklama daha yaptılar. Bu açıklamayı A. Zartidis (PEO), Necati Taşkın (Kıbrıslı Türk Sendikalar), Pissas (SEK) ve Hristu (POAS) imzaladılar.

1978 yılında Dünya Sendikalar Federasyonu PSO'nun insiyatifıyla, PEO liderliği (A. Zartidis) ve DEV-İŞ liderliği (Hasan Sarca) Lefkoşa'da bir araya geldiler ve Kıbrıs'ın bağımsızlığı, toprak bütünlüğü ve egemenliği için mücadeleye devam etme yönünde hemfikir olduklarını dile getirdiler. 1978 yılı içerisinde yine Dünya Sendikalar Federasyonu'nun desteği ile, PEO, DEV-İŞ, Yunanistan İnşaat İşçileri Federasyonu, DİSK içerisinde yer alan MADEN-İŞ, ASTER-İŞ, Türkiye Savunma Sanayiinde Çalışanları Sendikası ortak kararlarıyla, Yunanistan ve Türkiye'ye ülkelerinde ve bütün bölgede, bağımsızlık, barış ve demokrasi için işbirliklerini iletme çağrısında bulundular.

Bu temaslar Kıbrıslı Türk ve Kıbrıslı Rum bütün sendikal örgütlenmelerin katılımıyla ilk kez 1995 yılında gerçekleştirilen Sendikal Forum ile doruğa ulaştı. Sendikal Forum Kıbrıslı Rum, Kıbrıslı Türk, bütün Kıbrıs halkının iyiliği için, Birleşmiş Milletler kararları temelinde federasyon çözümü ile Kıbrıs sorununun çözümü isteğini dile getirdi.

2004 Tarifinde **PEO** Sendikalarının da faaliyet gösteren arkadaşlarımız madalya alırken.

1948 de Türk kadınların madenci kocaları ile greve iştirak ettikleri sırada çekilmiş bir fotoğraf.

01/10/1945 de Küçük Kaymaklıda çiftçiler binasının yapımı için gönüllü çalışan arkadaşlar.
Ayakta soldan ikinci **Fazıl Önder** ve üçüncü **Derviş Ali Kavazoğlu**.

